

9. 21 1993

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/0718	2 maart 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 18/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

Commodore

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

STG. CONFIDENTIEEL

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/0718
d.d. 2 maart 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlands Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v.

AMAD

Intern:

HMID

HSV

HMA

HPEA

MA-D

Archief

STG. CONFIDENTIEEL

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

18/93

(Afgesloten 021600 MRT 1993)

Internationale vredesinspanningen

Drie Amerikaanse Hercules C-130 transportvliegtuigen hebben op 1 en 2 maart j.l. boven Oost-Bosnië pallets met voedselpakketten en medicijnen afgeworpen. Voordien waren op 28 februari j.l. pamfletten boven Oost-Bosnië verspreid waarin de dropping van de hulpgoederen was aangekondigd. Tevens werd daarin verklaard dat de hulp voor alle partijen in Bosnië-Hercegovina bestemd was en er (derhalve) niet op Amerikaanse toestellen geschoten diende te worden. De hulpgoederen werden op de Amerikaanse luchtmachtbasis in Frankfurt (BRD) voor transport naar Bosnië-Hercegovina op wapens gecontroleerd door vertegenwoordigers van de verschillende partijen in Bosnië. Eerder hadden Bosnische Serviërs gesteld dat de Verenigde Staten van plan waren om door middel van droppings de Moslims in Bosnië te bewapenen. Volgens Amerikaanse woordvoerders was de Moslim-enclave rond de Oost-Bosnische stad Cerska (Moslim) het doel van de eerste dropping op 1 maart j.l.. Of de afgeworpen hulpgoederen ook terecht zijn gekomen in het beoogde gebied rond Cerska is nog onduidelijk. Persberichten spreken van een mislukking van de operatie en baseren zich daarbij op uitspraken van radio-amateurs in de regio volgens welke er nog geen voedselpakketten waren gevonden. Het merendeel van de Amerikaanse voedseldroppings bestemd voor Cerska zou volgens hen terecht zijn gekomen achter de linies van de Serviërs die de stad belegeren.

Ook volgens Bosnische regeringswoordvoerders zijn de voor Cerska bestemde droppings in handen gekomen van Bosnische Serviërs. Dit werd deels bevestigd door de commandant van de Servische strijdkrachten in Bosnië-Hercegovina, generaal Mladic, welke verklaarde dat sommige pakketten in door Serviërs gecontroleerd gebied zijn neergekomen wat "niet de bedoeling was", aldus Mladic. Volgens woordvoerders van de Amerikaanse luchtmacht zijn de voedselpakketten echter wél op de juiste plaats terecht gekomen. Het Amerikaanse Ministerie van Defensie stelde dat aan de hand van satellietopnamen kon worden opgemaakt, dat een deel van de goederen terecht is gekomen in een open terrein in de buurt van Cerska terwijl de rest zich in een nabijgelegen bosgebied zou kunnen bevinden. Vluchtelingen uit Cerska hebben overigens opgemerkt, dat het gebied rond de stad op het punt staat om ingenomen te worden door Bosnische Serviërs. Eerdere hulpkonvoeien naar Cerska zouden bewust door de Serviërs zijn tegengehouden om de positie van de plaatselijke Moslim-eenheden verder te ondergraven en hun capitulatie af te dwingen, aldus de inwoners uit Cerska. De autoriteiten in Cerska zouden inmiddels een begin hebben gemaakt met de evacuatie van de stad en een verzoek hebben gericht aan internationale organisaties om te helpen met de evacuatie van gewonden. Het aantal gewonden zou inmiddels zijn opgelopen tot 1.500, aldus een woordvoerder van UNHCR. Volgens UNHCR zouden de Servische belegeraars, in ruil voor hulp bij de evacuatie, hebben geëist dat de overgebleven Moslim-eenheden in Cerska de wapens zouden neerleggen.

Inmiddels heeft heden 2 maart een tweede vlucht plaatsgevonden waarbij wederom drie Hercules C-130 transporttoestellen voedsel en medicijnen hebben uitgeworpen boven Oost-Bosnië. Doel van de tweede dropping zou de Moslim-enclave rond de stad Zepa zijn geweest. Volgens een Amerikaanse legerwoordvoerder van de

luchtmachtbasis bij Frankfurt is inmiddels in totaal 41 ton voedsel en 3,5 ton medicijnen boven Oost-Bosnië uitgeworpen.

De vredesonderhandelingen op basis van het Vance-Owen plan zijn op 1 maart j.l. in het VN-hoofdkwartier hervat. Voorzover bekend zijn hierbij, naast de internationale bemiddelaars Vance en Owen, de leiders van de drie strijdende partijen in Bosnië-Herzegovina, Izetbegovic, Karadzic en Boban, aanwezig. Volgens een woordvoerder van de onderhandelaars Vance en Owen zal er onder meer druk worden uitgeoefend om president Izetbegovic te bewegen zich aan het hoofd van de Moslim-delegatie te stellen. Izetbegovic lijkt evenwel vast te houden aan zijn weigering om aan de onderhandelingen deel te nemen als leider van de Moslim-delegatie. Aan de besprekingen zal, voorzover bekend, tevens worden deelgenomen door de speciale afgezant van de Amerikaanse president inzake het voormalige Joegoslavië Bartholomew. In dit verband is overigens vermeldenswaard dat volgens het hoofd van de Amerikaanse FBI er "enige aanwijzingen zijn" dat er een relatie bestaat tussen de recente explosie in het New Yorkse World Trade Centre, 26 februari j.l., de oorlog in het voormalige Joegoslavië en de hervatting van de vredesonderhandelingen. De besprekingen in New York zullen naar verwachting tot het einde van deze week duren.

Nederland is bereid als gastland op te treden voor het VN-tribunaal dat ernstige schendingen van de mensenrechten in het voormalige Joegoslavië moet gaan berechten. Minister van Buitenlandse Zaken Kooijmans stelde op 28 februari j.l. de kandidatuur van Nederland voor het tribunaal binnenkort aan te zullen kaarten bij SGVN Boutros-Ghali. Het tribunaal zou gehuisvest kunnen worden in het Vredespaleis in Den Haag.

Frankrijk heeft, bij monde van haar Minister van Buitenlandse Zaken Dumas, voorgesteld om een speciale coördinator van de SGVN te benoemen die toezicht zou dienen te houden op alle activiteiten van de VN met betrekking tot het voormalige Joegoslavië. Dumas sprak hierbij van een "Europese persoonlijkheid" die "onder mandaat van SGVN Ghali" belast zou worden met de supervisie over alle VN-operaties (humanitair, militair en anderszins) in het voormalige Joegoslavië.

Bosnië-Herzegovina

Volgens nog onbevestigde berichten hebben eenheden van de strijdkrachten van de Bosnische Kroaten (HVO) afgelopen weekeinde enkele bevoorradingsroutes van het Bosnische regeringsleger afgesloten. De Bosnische Kroaten zouden daartoe hebben besloten omdat de Moslim-strijdkrachten zich te weinig zouden inspannen in de strijd tegen de Bosnische Serviërs, aldus de Kroaten. Volgens het HVO-commando in Mostar heeft het Bosnische regeringsleger ca. 25.000 man samengetrokken in gebieden in centraal-Bosnië die niet worden opgeëist door de Serviërs terwijl er daarentegen juist te weinig manschappen aanwezig zijn in met name Sarajevo en Oost-Bosnië. Ook zouden de Moslims "onwettige bestuursvormen" opzetten in centraal-Bosnië hetgeen volgens de Kroaten aantoonde dat de Moslims handelen zonder overleg met de Bosnische regering waarin ook Kroaten zitting hebben. Met name de opperbevelhebber van het Bosnische regeringsleger, Sefer Halilovic, maakte zich volgens de Kroaten hieraan schuldig. De Bosnische (Moslim) vice-president Ganic heeft de actie van de Kroaten veroordeeld omdat deze de gezamenlijke inspanning van Kroaten en Moslims tegen de "Servische agressor" bemoeilijkt. Ganic verklaarde met de Kroatische politieke en militaire leiding over deze kwestie te hebben overlegd. De HVO zou inmiddels hebben ingestemd met de opheffing van de blokkade. Door HVO-commandant Prlic (Kroaat) is echter gewaarschuwd voor nieuwe gevechten tussen de Bosnische strijdkrachten en de HVO.

Vanuit Bosnië-Herzegovina worden tevens aanhoudende beschietingen gemeld rond Sarajevo, in het noorden van de republiek in en rond de steden Doboj, Gradacac

en Brcko en in het (noord)oosten, waar Bosnisch-Servische strijdkrachten proberen een aantal omsingelde Moslim-enclaves te veroveren.

Niet nader genoemde VN-eenheden hebben afgelopen week in een hulpkonvooi van de organisatie Caritas, bestemd voor Busovaca, een lading wapens en munitie ontdekt. De VN was door de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten (HVO) benaderd om het hulpkonvooi te begeleiden. Door de VN-vredesmacht is een klacht ingediend bij het HVO-commando. Een woordvoerder van de VN-vredesmacht stelde dat het incident mogelijk een (Servische?) poging was om de VN-troepen in diskrediet te brengen. Met name de Bosnische Serviërs hebben reeds meerdere malen de VN ervan beschuldigd dat door middel van humanitaire konvoien wapens en munitie naar Moslims en Kroaten wordt gesmokkeld. Een andere mogelijkheid is dat de Bosnische Kroaten zelf, onder VN-escorte, de wapens naar Busovaca poogden te transporteren.

Een UNHCR woordvoerder heeft, na een bezoek aan Gorazde in Oost-Bosnië, gesteld dat hij recente berichten als zouden in deze stad op grote schaal mensen omkomen door voedselgebrek, niet kon bevestigen. Volgens de burgemeester van Gorazde zijn in de afgelopen twee weken in totaal zestig mensen door honger overleden. Wel stelde de woordvoerder dat de militaire positie van de Moslims in Gorazde beter was dan in augustus vorig jaar. De Moslims zouden er in zijn geslaagd om de Serviërs in dit gebied terug te dringen waardoor ze momenteel een gebied van ca. 50 vierkante kilometer rondom Gorazde beheersen.

Kroatië

In Kroatië blijft onverminderd sprake van spanning en verhoogde militaire activiteiten in en rond de vier UNPA's. Zwaartepunten blijven daarbij gelegen in en rond de UNPA's -Noord en -Zuid. Vanuit UNPA-Zuid worden nog steeds Kroatische doelen in en rond Zadar, Sibenik, en het gebied van de Maslenicabrug bestookt met artillerie, mortieren en meervoudige raketwerpers. Van Kroatische zijde worden de beschietingen beantwoord.

Vanuit Bosnië-Herzegovina passeren bij de Bosnisch-Kroatische grensplaats Strmica nog vrijwel dagelijks transporten met personeel en materieel bestemd voor de Servische strijdgroepen in de Krajina. In veel gevallen betreft het hierbij vrijwilligers uit "Joegoslavië"/Servië alsmede Bosnische Serviërs bestemd voor deelname aan de strijd tegen de Kroatische regeringsstrijdkrachten. Aan Kroatische zijde zijn vorige week vluchten van gevechtsvliegtuigen gerapporteerd in de nabijheid van het Velebit-gebergte tussen het noordelijk deel van de Krajina en de Adriatische kust. Indien bevestigd, betrof het vermoedelijk de drie MiG-21/FISHBED-gevechtsvliegtuigen waarover de Kroatische luchtmacht beschikt, voorzover bekend, beschikken.

De Kroaten hebben bij de verwoeste Maslenica-brug een veerpontverbinding in werking gesteld. Hoewel deze veerverbinding nadien als gevolg van Servische artilleriebeschietingen in de regio enige tijd zou zijn stilgelegd, is deze inmiddels, voor zover bekend weer hersteld. Volgens de EG-monitormissie ter plaatse zijn de Kroatische mobilisatiemaatregelen in het gebied nog steeds van kracht en wordt door de Kroaten zware artillerie in stelling gebracht in de gebieden in Dalmatië die zij onlangs op de Serviërs hebben veroverd.

In Genève vinden momenteel besprekingen plaats tussen vertegenwoordigers van de Kroatische regering en vertegenwoordigers van de Servische bevolking in de UNPA's. Doel van de besprekingen is de standpunten van de beide partijen zodanig tot elkaar te brengen dat na 31 maart a.s. opnieuw een verlenging van het VN-mandaat tot stand kan komen en uitvoering kan worden gegeven aan het VN-vredesplan voor Kroatië.

Volgens het Britse blad The Observer zouden Serviërs uit de Krajina een overeenkomst hebben gesloten met "hoge Russische officieren" voor de leverantie van militair materieel met een totale waarde van 360 miljoen US dollar. Het zou daarbij ondermeer gaan om T-55 tanks en luchtafweerraketten. De overeenkomst zou op 22 januari j.l. tijdens een bijeenkomst in Sofia (Bulgarije) zijn gesloten en reeds ten dele zijn uitgevoerd, aldus de publicatie in The Observer van 28 februari j.l.. Uit het krantebericht werd niet duidelijk of de Russische president Jeltsin op de hoogte was van de transactie. Het Russische Ministerie van Buitenlandse Zaken wees reeds op 1 maart j.l. het bericht af als "vooropgezette desinformatie". De Russische ambassadeur in Sofia heeft verklaard dat er geen sprake is van dergelijke wapenleveranties en dat Rusland zich "strict houdt aan het VN-embargo", aldus ambassadeur Avdeyev.

Servië/Montenegro

De Servische blokkade van de Donau nabij de Servische haven Prahovo, aan de grens met Roemenië, duurt voort. Door het "Joegoslavische" Ministerie van Buitenlandse Zaken wordt gesteld dat de blokkade onder verantwoording van een lokale vakbond plaatsvindt. Deze verklaring werd bevestigd door een woordvoerder van de verantwoordelijke ("Joegoslavische") scheepvaartmaatschappij die stelde dat de blokkade zal worden voortgezet zolang de schepen geen toestemming krijgen van de Roemeense autoriteiten om de sluisen bij de "IJzeren Poort", aan Roemeense zijde nabij Prahovo, binnen te varen. Door "Joegoslavische" autoriteiten is gesteld dat men zal trachten een oplossing voor de blokkade te vinden. Aangenomen wordt echter dat Servië/"Joegoslavië" met de blokkade druk wil uitoefenen op Roemenië om af te zien van krachtiger maatregelen om naleving van het door de VN opgelegde embargo tegen "Joegoslavië" af te dwingen, waarop door verschillende (Westerse) landen is aangedrongen.

Kosovo

De leider van de Albanese meerderheid in de voormalige autonome provincie Kosovo, Rugova, heeft tijdens een persconferentie in Parijs gesteld dat hij, in het geval van een gewapend conflict tussen Albanese en Serviërs in Kosovo, militaire betrokkenheid van derden, met inbegrip van Turkije, zou verwelkomen. Hij verklaarde er echter rekening mee te houden dat een dergelijke interventie de situatie op de Balkan zou "compliceren". In dit verband heeft de Amerikaanse president Clinton in een toespraak de Servische president Milosevic nogmaals gewaarschuwd geen geweld te gebruiken tegen de Albanese in Kosovo. In het geval van een conflict in Kosovo, veroorzaakt door Servische militaire activiteiten, zouden de Verenigde Staten bereid zijn om "militaire eenheden" naar Kosovo "en zelfs naar Servië" te sturen, aldus de in het Servische blad Borba aangehaalde brief van Clinton aan Milosevic. Rugova herhaalde in Parijs overigens eerdere verzoeken betreffende de stationering van VN-eenheden en CVSE-waarnemers in Kosovo en de opening van het vliegveld van de hoofdstad Pristina voor het uitvoeren van humanitaire hulpvluchten naar Kosovo.

Conclusie/voorzicht

Er bestaat onduidelijkheid of de inmiddels op gang gekomen Amerikaanse voedseldroppings de aangewezen doelen hebben bereikt. Mogelijkerwijs hebben de voedseldroppings mede aanleiding gegeven tot nieuwe Servische offensieve acties tegen de verschillende Moslim-enclaves in het oosten van Bosnië-Herzegovina, waarvoor de hulpgoederen zijn bestemd. Op deze wijze zouden de Bosnisch-Servische strijdkrachten pogen te voorkomen dat de voor Moslims bestemde hulpgoederen daadwerkelijk worden ingezameld.

Er zijn nieuwe aanwijzingen voor spanningen tussen Kroatische strijdkrachten en het (Moslim) regeringsleger in Bosnië-Herzegovina.

De militaire activiteiten in en rond de vier UNPA's in Kroatië duren onverminderd voort. Er is geen enkele aanwijzing dat het overleg in Genève tussen de Kroatische regering en de vertegenwoordigers van de Servische gemeenschap in de UNPA's een wezenlijk succes zal opleveren. Derhalve blijft verlenging van het VN-mandaat voor UNPROFOR-1 in Kroatië na 31 maart a.s. uiterst onzeker.

Berichten over Russische wapenleveranties aan Servië c.q. Krajina kunnen niet bevestigd worden en worden van officiële Russische zijde ontkend. Hoewel van de zijde van conservatief-nationalistische kringen in het Russische parlement op dergelijke leveranties is aangedrongen, heeft de Russische regering dit tot dusverre steeds afgewezen en juist aangedrongen op stricte handhaving van het wapenembargo tegen alle bij het conflict in het voormalige Joegoslavië betrokken partijen.

De Servische blokkade van de Donau bij de grens met Roemenië duurt onverminderd voort en moet de Roemeense autoriteiten dwingen af te zien van nieuwe maatregelen om naleving van het VN-embargo te waarborgen. Een oplossing van dit conflict lijkt moeilijk te realiseren.